

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่มีฐานะความเป็นอยู่ที่ยากจนและยังมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้นทุกปีซึ่งจากรายงานกิจการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2552) ในปีบัญชี 2542 เกษตรกร สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร มีหนี้กับ ธ.ก.ส. จำนวน 245,875 ล้านบาท และในปีบัญชี 2551 เพิ่มขึ้นเป็น 443,158 ล้านบาท ดังแสดงในตารางที่ 1.1 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80.24 ซึ่งมาจากหลายสาเหตุเช่นเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตเอง ทำให้มีรายได้ต่ำโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลานี้ทั่วทั้งโลกเกิดวิกฤติเศรษฐกิจชะลอตัวทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ อีกทั้งหลายพื้นที่ประสบปัญหาภัยธรรมชาติผลผลิตการเกษตรเสียหาย เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนจึงทำให้เกิดมีการประชุมเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลืออยู่บ่อยๆ และในปี 2554 รัฐบาลมีนโยบายขึ้นเงินเดือนให้กับข้าราชการอีกร้อยละ 5 ซึ่งอาจเป็นผลให้อัตราเงินเพื่อเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจและชีวิตประจำวันเพิ่มราคาสูงขึ้นทำให้เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนมากขึ้นตามไปด้วย จากปัญหาต่างๆดังได้กล่าวข้างต้นส่งผลทำให้เกษตรกรมีการกู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ มาใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ สำหรับแหล่งเงินทุนของเกษตรกรนั้น ประสงค์ (2550) ได้อธิบายไว้ว่าในสังคมชนบทไทยถึงแม้ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ก็ยังมีความหลากหลายทางเศรษฐกิจซึ่งการใช้แหล่งเงินทุนในกิจกรรมต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ก็มีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ แหล่งเงินทุนสามารถจำแนกออกเป็น แหล่งเงินทุนนอกระบบประกอบด้วยญาติพี่น้อง พ่อค้าปัจจัยการผลิต เกษตรกรที่มีฐานะดี เป็นต้น และแหล่งเงินกู้ในระบบประกอบด้วยกองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร ธนาคารพาณิชย์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

ตารางที่ 1.1 ปริมาณสินเชื่อที่ ธ.ก.ส. ให้ออกปี 2542-2551

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี	เกษตรกรรายคน	สหกรณ์ การเกษตร	กลุ่มเกษตรกร	รวม
2542-2546 (เฉลี่ย)	231,036	14,719	120	245,875
2547	298,997	14,945	43	313,985
2548	345,194	17,762	40	362,996
2549	369,794	21,278	32	391,104
2550	397,778	22,073	26	419,877
2551	418,475	24,659	24	443,158

ที่มา : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รายงานกิจการ งบดุล งบกำไรขาดทุน
รอบปีบัญชี 2551 (1 เมษายน 2551-31 มีนาคม 2552)

สำหรับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นสถาบันการเงินของ
รัฐบาลสังกัดกระทรวงการคลังซึ่งได้ให้สินเชื่อแก่เกษตรกรมานานกว่า 40 ปี ในด้านแนวคิด
เกี่ยวกับลูกหนี้ ธ.ก.ส. นั้น มโนชัย (2547) ได้อธิบายไว้ว่าลูกหนี้ของ ธ.ก.ส. ว่าถือเป็นทรัพย์สินที่
สำคัญที่สุดในการดำเนินธุรกิจของธนาคารที่จะต้องให้ความสำคัญ และทุ่มเทพทรัพยากร ในการ
บริหารจัดการหนี้สินเพื่อมุ่งหวังให้มีแต่ลูกหนี้ที่มีคุณภาพและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งเป็น
การป้องกันไม่ให้เกิดหนี้ค้างชำระมากขึ้นซึ่งทำให้ธนาคารมีค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการสำรองหนี้
สงสัยจะสูญมากเกินไป และตั้งแต่ปีบัญชี 2550 ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ ธ.ก.ส. ใช้การกันเงิน
สำรองการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 39 International Accounting
Standard NO.39 (IAS 39) จากเดิมที่คิดเฉพาะต้นเงินค้างชำระเท่านั้นเปลี่ยนเป็นค้างชำระงวดใดงวด
หนึ่งตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปจะเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loans) จะต้องกันเงิน
สำรองตามต้นเงินคงเป็นหนี้ทั้งสัญญา จากผลการดำเนินงานของ ธ.ก.ส. ปี 2550 2551 และ 2552 มี
หนี้ค้างชำระ 42,081 ล้านบาท 33,083 ล้านบาทและ 35,727 ล้านบาท สำหรับผลการดำเนินงานของ
ธ.ก.ส. สาขาสำนักงานปี 2550 2551 และ 2552 มีหนี้ค้างชำระ 327 ล้านบาท 314 ล้านบาทและ 322
ล้านบาทตามลำดับ

ณ วันที่ 1 เมษายน 2553 จังหวัดเชียงใหม่มี ธ.ก.ส. สาขาดำเนินงานอยู่ 21 สาขา ธ.ก.ส.
สาขาสำนักงานรับผิดชอบเกษตรกรลูกค้าเงินกู้ที่ทำธุรกิจจำนวน 8,060 รายมีต้นเงินกู้ของเกษตรกร

คงเป็นหนี้จำนวน 1,453 ล้านบาท หนี้ค้างชำระจำนวน 322 ล้านบาทคิดเป็นอัตราส่วนหนี้ดีต่อหนี้เสียเท่ากับ 1 ต่อ 0.3 ซึ่ง ธ.ก.ส. สาขาสำนักกำแพงเป็นสาขาของ ธ.ก.ส. ที่รับผิดชอบเกษตรกรถูกลูกค้าต้นเงินคงเป็นหนี้และมีหนี้ค้างชำระมากที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ถ้าเปรียบเทียบกับหนี้ค้างชำระต่อต้นเงินคงเป็นหนี้ทั้งหมดจะเท่ากับร้อยละ 22.16 ทางด้านนโยบายสินเชื่อของ ธ.ก.ส. ปีบัญชี 2552 กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 8.18 ตามทิศทางและยุทธศาสตร์การดำเนินงานระยะ 5 ปี ระหว่างปีบัญชี 2553 – 2557 ได้กำหนดเป้าหมายอัตราหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต้องไม่เกินร้อยละ 4 ของต้นเงินคงเป็นหนี้ทั้งหมด นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของเกษตรกรลูกค้าที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้คืนธนาคาร ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระสะสมมากขึ้น และเกษตรกรลูกค้าที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดจะมีภาระในเรื่องของอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นกว่าเกษตรกรลูกค้าที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด อีกทั้งธนาคารจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้ที่ไม่สามารถชำระได้ตามกำหนด และค่าใช้จ่ายในการตั้งสำรองหนี้สูญเป็นจำนวนมากขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดภาวะที่จะต้องขาดทุนและกระทบถึงภาพลักษณ์ ของธนาคารต่อผู้ฝากเงินกับธนาคารซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ของธนาคาร ธ.ก.ส. จึงได้มีกลยุทธ์ และมาตรการต่างๆ ในการบริหารจัดการคุณภาพหนี้เพื่อแก้ไขหนี้ค้างชำระที่ไม่มีความสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดของเกษตรกรลูกค้าดังนี้เช่นมาตรการ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยขยายระยะเวลาการชำระหนี้ เป็นการขยายเวลากำหนดชำระเป็นรายงวดใหม่ตามความสามารถปัจจุบันของเกษตรกรลูกค้าพร้อมกับ ให้สินเชื่อเพื่อฟื้นฟูการผลิตตามความจำเป็นของเกษตรกรลูกค้า มาตรการการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยการลดดอกเบี้ยเมื่อลูกค้าหนี้ค้างชำระสามารถชำระเสร็จในคราวเดียว แต่มาตรการนี้เกษตรกรลูกค้าจะไม่สามารถกลับมาขอใช้สินเชื่อกับ ธ.ก.ส. ได้อีก มาตรการคืนดอกเบี้ยปรับร้อยละ 3 เมื่อเกษตรกรลูกค้าหนี้ค้างชำระเสร็จสิ้นกลยุทธ์และมาตรการต่างๆที่ ธ.ก.ส. มีต้องใช้ให้เหมาะสมกับลูกค้าตามมูลเหตุของการค้างชำระเพื่อให้ได้รับประโยชน์ร่วมกันระหว่างตัวเกษตรกรลูกค้า และธ.ก.ส.

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ผู้ศึกษามีความสนใจในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของเกษตรกร ธ.ก.ส. สาขาสำนักกำแพงจะทำให้ทราบปัจจัยที่แท้จริงที่มีผลต่อการชำระหนี้ทำให้สามารถสนับสนุนปัจจัยที่มีประโยชน์พร้อมป้องกัน และแก้ปัญหาปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้ค้างชำระได้จริงเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้ง ธ.ก.ส. และตัวเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ทั้งรายเดิมและรายใหม่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงสภาพเศรษฐกิจ ของเกษตรกรลูกค้าเงินกู้ของกลุ่มหนี้ค้างชำระที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด กับกลุ่มลูกค้าที่สามารถส่งชำระหนี้ได้ตามกำหนดระยะเวลา ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อให้ทราบถึงเงื่อนไขวิธีการให้สินเชื่อ และผลกระทบต่อการทำงานของธนาคารในกรณีหนี้ค้างชำระธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการส่งชำระหนี้เงินกู้ ของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช.ก.ส. สามารถใช้ผลจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้เงินกู้ของเกษตรกรลูกค้า ช.ก.ส. เพื่อหาแนวทางในการป้องกัน แก้ไขสำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระและส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรชำระหนี้ได้ตามกำหนดให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อเป็นแนวทางของ ช.ก.ส. ในการดำเนินงานที่พัฒนาส่งเสริมให้สภาพการดำเนินชีวิต และความเป็นอยู่ของเกษตรกรมีคุณภาพดีมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผล ต่อการชำระหนี้ของเกษตรกรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จะทำการศึกษาเฉพาะเกษตรกรลูกค้าเงินกู้ ช.ก.ส. สาขาสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่กู้เงินระยะยาวเพื่อเลี้ยงโคเนื้อที่ใช้สินเชื่อมาเกินกว่า 1 ปีขึ้นไปซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าเงินกู้ที่มากที่สุดของสาขาสันกำแพง

1.5 คำนิยามศัพท์

หนี้ค้างชำระ หมายถึง เงินสินเชื่อที่เมื่อถึงกำหนดชำระผู้กู้ไม่สามารถชำระต้นเงินได้ตามงวดที่กำหนดในสัญญากู้เงินมีอายุหนี้นับถัดจากวันครบกำหนดเป็นระยะเวลาเกินกว่า 3 เดือน โดยพิจารณาเป็นรายสัญญาและสามารถเรียกอีกนัยหนึ่งว่าหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้หรือ Non-Performing Loans (NPLs)

ธ.ก.ส.สาขา หมายถึง สาขาของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่ตั้งอยู่ตามอำเภอต่างๆทั่วประเทศ

การตรวจเยี่ยมลูกค้า หมายถึง การติดตามกำกับแนะนำการใช้จ่ายเงินกู้ให้ถูกต้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการกู้เงินของลูกค้า โดยวิธีการจัดประชุม และหรือการไปตรวจเยี่ยมถึงบ้านเรือนนาไร่ สถานที่ทำโครงการสถานประกอบการ

ลูกค้าผู้กู้ หมายถึง เกษตรกรที่ธนาคารพิจารณารับขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้าผู้กู้เงิน ประเภทสังกัดกลุ่มลูกค้า ประเภทไม่สังกัดกลุ่มลูกค้า และลูกค้าตามโครงการต่าง ๆ ที่ธนาคารกำหนดเป็นรายโครงการไป

การใช้จ่ายเงินกู้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ หมายถึง การนำเงินกู้ของเกษตรกรลูกค้าผู้กู้เงินไปใช้ในการประกอบอาชีพตามที่ขอกู้หรือมีลักษณะเช่นเดียวกับที่ของกู้และยังทำให้มีรายได้เพียงพอต่อการชำระหนี้ ซึ่งต้องใช้ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไปของจำนวนต้นเงินกู้ทั้งหมดที่ขอกู้

ค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถประมาณการหรือคาดการณ์ล่วงหน้าได้ในครัวเรือนอย่างเช่น ค่ารักษาพยาบาลของบุคคลในครัวเรือนที่เจ็บป่วยกะทันหัน

รายได้การเกษตร หมายถึง รายได้ทางการเกษตรของเกษตรกรลูกค้าเงินกู้ที่ทำการผลิตทั้งพืชและเลี้ยงสัตว์ในรอบ 1 ปีการผลิต